

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Kształtowanie przedsiębiorczej postawy ucznia szkoły średniej

Author: Danuta Kocurek

Citation style: Kocurek Danuta. (2017). Kształtowanie przedsiębiorczej postawy ucznia szkoły średniej. W: A. Murzyn, U. Szuścik (red.), "Przedsiębiorczość jako wartość w edukacji" (S. 94-102). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DANUTA KOCUREK

Uniwersytet Śląski

Kształtowanie przedsiębiorczej postawy ucznia szkoły średniej

Streszczenie

Rozwijaniu przedsiębiorczej postawy ucznia szkoły ponadgimnazjalnej służy realizacja programu dydaktycznego dwóch przedmiotów: podstawy przedsiębiorczości i ekonomia w praktyce oraz udział w Śląskim Salonie Maturzystów, Targach Edukacyjnych Szkół Wyższych i Tygodniu Przedsiębiorczości. Na szczególną uwagę zasługują organizowane w szkołach Dni Kariery Zawodowej, w ramach których odbywają się warsztaty dotyczące pisania dokumentów aplikacyjnych, spotkania z ekspertami i osobami prowadzącymi działalność gospodarczą. Kształtowaniu postaw i wzmocnieniu zachowań przedsiębiorczych wśród uczniów sprzyja udział w Olimpiadzie Przedsiębiorczości i Olimpiadzie Wiedzy Ekonomicznej.

Słowa kluczowe: uczeń, szkoła średnia, przedsiębiorczość

Summary

What can develop the enterprising attitude of an upper-secondary school learner is the implementation of the curriculum in two subjects: the basics of entrepreneurship and economics in practice, as well as the participation in the Silesian Salon of Secondary School Graduates, the Educational Fairs of Universities and the Week of Entrepreneurship. Special attention should be drawn to the Career Days, which involve the workshops on writing application documents, meetings with experts and entrepreneurs. The shaping of enterprising attitudes and the strengthening of enterprising behavior can be enhanced by taking part in the Entrepreneurship Olympiad as well as in the Economics Olympiad.

Key words: learner, secondary school, entrepreneurship

Kierunki i wyznaczniki przemian współczesnej szkoły to temat, który jest przedmiotem wielu analiz, opracowań naukowych i dyskusji. W obecnym kontekście społecznym, politycznym i gospodarczym wszyscy zastanawiają się nad tym, czy szkoła spełnia potrzeby i oczekiwania absolwentów i zarazem przysto-

wuje ich do wielostronnej aktywności w świecie. Zmieniająca się rzeczywistość, zwłaszcza w zakresie gospodarki, w której panuje duża konkurencja, sprawia, że istnieje konieczność dobrego przygotowania uczniów do różnorodnych sytuacji, jakie zachodzą na rynku pracy.

Nasuwa się pytanie, jak przygotować młode pokolenie do realiów i wyzwań XXI wieku. Jednym ze sposobów, a równocześnie zadań współczesnej edukacji jest kształtowanie przedsiębiorczej postawy ucznia.

Zgodnie z nową *Podstawą programową kształcenia ogólnego* dla wybranego typu szkoły i zajęć edukacyjnych kształtowanie przedsiębiorczych postaw młodego pokolenia dokonuje się przede wszystkim w trakcie zajęć dydaktycznych przedmiotu o nazwie podstawy przedsiębiorczości. Cele kształcenia w zakresie podstawowym zawarte są w czterech głównych filarach. Pierwszy z nich dotyczy komunikacji i podejmowania decyzji, a w myśl tych założeń uczeń, wykorzystując formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej, powinien podejmować decyzje i oceniać ich skutki, zarówno pozytywne, jak i negatywne. Drugi filar związany jest z gospodarką i przedsiębiorstwem. Na tym etapie nauki uczeń wyjaśnia zasady funkcjonowania przedsiębiorstwa i sporządza prosty biznesplan; charakteryzuje mechanizmy funkcjonowania gospodarki i instytucji rynkowych oraz rolę państwa w gospodarce. Ponadto analizuje aktualne zmiany i tendencje w gospodarce świata i Polski; rozróżnia i porównuje formy inwestowania i wynikające z nich ryzyko. Trzeci zestaw treści obejmuje planowanie i karierę zawodową. Zgodnie z nim uczeń opisuje mocne strony swojej osobowości; analizuje dostępność rynku pracy w odniesieniu do własnych kompetencji i planów zawodowych. Czwarta część programu podstaw przedsiębiorczości dotyczy zasad etycznych, w myśl których uczeń wyjaśnia zasady etyczne w biznesie i w relacjach pracownik – pracodawca oraz potrafi ocenić zachowania pod względem etycznym¹.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego przybliża wymagania szczegółowe związane z treściami nauczania. Wraz z reformą programową został wprowadzony nowy przedmiot: ekonomia w praktyce, którego głównym celem jest przygotowanie uczniów do samodzielnego realizowania przedsięwzięcia o charakterze ekonomicznym – od pomysłu, przez przygotowanie planu, wdrożenie go, aż do analizy efektów².

Naczelnym celem programu podstaw przedsiębiorczości, jak i ekonomii w praktyce jest kształtowanie przedsiębiorczych i kreatywnych postaw uczniów szkoły średniej, sprzyjających podejmowaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej.

¹ *Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych*, Załącznik nr 2, Załącznik nr 4; www.men.gov.pl; Ministerstwo Edukacji Narodowej, *Podstawa programowa z komentarzem*. T. 4.

² J. KIJAKOWSKA: *Ekonomia w praktyce, podręcznik dla szkół ponadgimnazjalnych*. Gdynia 2012, s. 5.

Na realizację podstaw przedsiębiorczości przewiduje się 60 godzin w trzyletnim okresie nauki, natomiast na przedmiot uzupełniający ekonomia w praktyce co najmniej 30 godzin.

Wspomniane cele podstaw przedsiębiorczości realizowane są podczas zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem odpowiedniego podręcznika. Trzeba dodać, że pomimo rozwoju cyberprzestrzeni i nowej techniki dydaktycznej z jej nauczaniem programowanym, z bogatym wyposażeniem technicznym środków, podręcznik pozostaje ciągle najczęściej wykorzystywanym narzędziem pracy ucznia i nauczyciela. Dzieje się tak dlatego, że książki jako źródło wiedzy są środkiem uniwersalnym i wielofunkcyjnym³. Aktualnie zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Edukacji Narodowej, do realizacji podstaw przedsiębiorczości dopuszczonych zostało 11 podręczników, w tym dwa e-booki. Autorzy podręczników i zawartych w nich treści kładą nacisk na kształtowanie przedsiębiorczych postaw uczniów i umiejętności związanych z dostosowaniem się do rynku pracy oraz na wyposażenie uczniów w podstawową wiedzę dotyczącą podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej.

Analizując treści dydaktyczne zawarte w wybranych podręcznikach, można stwierdzić, że zamieszczone zagadnienia podzielone są na sześć lub siedem głównych modułów tematycznych. Przykładem jest podręcznik zatytułowany *Krok w przedsiębiorczość* wydany przez Nową Erę, w którym autorzy – Zbigniew Makieła i Tomasz Rachwał – prezentują następujące zagadnienia: komunikacja interpersonalna, istota funkcjonowania gospodarki, pieniądź i bankowość, podatki i ubezpieczenia, przedsiębiorstwo, praca i współpraca międzynarodowa⁴. Nauczanie rozpoczyna się od wspomnianej komunikacji interpersonalnej, która w dużej mierze będzie stanowiła o swobodzie poruszania się uczniów w otaczającej przestrzeni gospodarczej. Odpowiednio dobrane treści prowadzą uczniów przez modelowe sytuacje rynkowe, wskazują na konieczność korzystania z aktów prawnych przy podejmowaniu ważnych decyzji. Ponadto autorzy podręcznika przybliżają zasady działania państwa, instytucji rynkowych i przedsiębiorstw oraz rynku pracy. Do podręcznika dołączona jest płyta CD zawierająca wiele ćwiczeń – symulacji rynkowych. Podręcznik uczy też m.in., jak napisać CV, jak rozsądnie korzystać z karty kredytowej, jak złożyć reklamację czy jak założyć własną firmę.

Inny podręcznik pt. *Podstawy przedsiębiorczości* wydany przez Wydawnictwo Pedagogiczne Operon, którego autorami są Jarosław Korba i Zbigniew Smutek, składa się z 6 działów, a każdy z nich jest zakończony syntetycznym podsumo-

³ Szerzej na ten temat: W. OKOŃ: *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*. Warszawa 1995, s. 292–306 (rozdział 15: *Funkcja i treść podręczników szkolnych*); M. KUJAWSKA: *Optymalizacja podręcznika historii*. „Wiadomości Historyczne” 1995, nr 1; *Z warsztatu podręcznika szkolnego*. Red. T. PARNOWSKI. Warszawa 1973.

⁴ Z. MAKIEŁA, T. RACHWAŁ: *Podstawy przedsiębiorczości. Poradnik metodyczny*. Warszawa 2007.

waniem oraz pytaniami i poleceniami ułatwiającymi nauczycielowi i uczniowi pracę z podręcznikiem. Pytania i polecenia mogą być wykorzystane na lekcji lub jako pomysł na pracę domową. Część znajdujących się na końcu każdego rozdziału poleceń zachęca uczniów do samodzielnego wyszukiwania, opracowywania oraz krytycznej analizy informacji dotyczących życia gospodarczego. Podane adresy stron internetowych oraz wybrane pozycje z literatury mają zachęcić uczniów i ułatwić im samodzielne wyszukiwanie informacji. Każdy dział kończy się propozycjami projektów, których realizacja ma za zadanie doskonalenie umiejętności planowania i współdziałania oraz pogłębienie wiedzy uczniów. Część propozycji projektów ma charakter interdyscyplinarny i zachęca do współpracy z nauczycielami innych przedmiotów w ramach integracji międzyprzedmiotowej. W podręczniku zamieszczono wiele schematów i wykresów ilustrujących opisywane problemy społeczne i ekonomiczne. Bogata grafika, dodatkowe informacje oraz ciekawostki mają za zadanie zainteresować uczniów przedmiotem. Służą temu również przykłady obliczeń z zakresu podstaw ekonomii, prosta instrukcja wypełniania deklaracji podatkowej, schemat obliczeń wynagrodzenia brutto i netto oraz wiele innych przydatnych informacji pomocnych przy wprowadzaniu młodego człowieka w życie społeczne i gospodarcze Polski.

Uczniowie korzystają też z podręcznika *Przedsiębiorczość – klucz do sukcesu*. Autorki – Małgorzata Sienna i Agnieszka Mikina – w sześciu modułach zamieściły następujące zagadnienia:

1. Człowiek przedsiębiorczy – rozwijanie u siebie cech przedsiębiorcy.
2. Funkcjonowanie gospodarki rynkowej – system społeczno-gospodarczy i podstawowe pojęcia z nim związane.
3. Podstawowe problemy i wyzwania gospodarki rynkowej – wybrane problemy gospodarki Polski oraz jej związki z gospodarką europejską i światową.
4. Dochody, wydatki i oszczędności gospodarstw domowych – gospodarowanie własnymi pieniędzmi.
5. Człowiek przedsiębiorczy i jego rozwój zawodowy – przygotowanie do aktywnych działań na rynku pracy.
6. Przedsiębiorstwo i przedsiębiorca – funkcjonowanie przedsiębiorstwa i sposoby na rozpoczęcie działalności gospodarczej na własny rachunek.

Szerokie ujęcie przedsiębiorczości – jako zdolności człowieka do kreowania i zaspokajania swoich i cudzych potrzeb – prezentuje podręcznik *Przedsiębiorczość bez tajemnic* wydany przez Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne. Autorzy – Piotr Wachowiak, Agnieszka Sopińska, Maria Romanowska i Sylwester Gregorczyk – brali pod uwagę wprowadzone w ostatnich latach zewnętrzne egzaminy zawodowe, podczas których absolwent szkoły ma prezentować wyniki swojej pracy projektowej lub praktycznej oraz zdać egzamin pisemny. Pomocne w tym zakresie mogą być rozdziały: Jak zostać pracownikiem? Zakładanie działalności gospodarczej; Biznesplan; Dochody z pracy.

Zaletą wybranych podręczników jest ukazanie przedsiębiorczości związanej z prowadzeniem działalności gospodarczej, zdolnością do ponoszenia ryzyka w poszukiwaniu nadzwyczajnych zysków. Realizacja treści zawartych w podręcznikach wspomaga przełamywanie bierności ucznia w podejmowaniu działań wspólnie z rówieśnikami, kształtuje świadomość nie tylko konieczności wyboru własnej drogi zawodowej, lecz także jej kreowania, pomaga w uczestniczeniu w życiu społecznym oraz zdobywaniu umiejętności gospodarowania własnymi zasobami. Odpowiednie metody i techniki edukacyjne wsparte są pakietem materiałów multimedialnych.

W ramach przedmiotu podstawy przedsiębiorczości uczniowie mogą brać udział w symulacyjnych grach ekonomicznych, prowadzić analizę wybranego rynku lub podejmować inne projekty o charakterze ekonomicznym. Zalecanymi metodami pracy przy realizacji zagadnień dotyczących przedsiębiorczości są projekty, dyskusja punktowana, dyskusja panelowa, myślowe kapelusze Edwarda de Bono, mapa mentalna, metaplan, procedura „U”, technika 635 i inne⁵.

Nauczyciel w obszarze zaproponowanych modułów tematycznych zarówno podstaw przedsiębiorczości, jak i ekonomii w praktyce, może zmodyfikować program i dostosować go do zdiagnozowanych potrzeb edukacyjnych i zainteresowań uczniów, uwzględniając uwarunkowania środowiska i regionu⁶. Oprócz zajęć dydaktycznych realizowanych zgodnie z obowiązującą podstawą programową z wykorzystaniem podręcznika podejmuje się inne inicjatywy mające doskonalić i wzbogacać proces dydaktyczny w zakresie kształtowania przedsiębiorczej postawy ucznia.

Badania przeprowadzone w dwóch liceach ogólnokształcących – miejskim⁷ i wiejskim⁸ – pokazują, że w ramach prowadzonych zajęć uczniowie biorą udział w Salonie Maturzystów. W 2014 roku uczniowie uczestniczyli w Śląskim Salonie Maturzystów zorganizowanym na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. To wydarzenie edukacyjne skierowane było do nauczycieli oraz uczniów, którzy przygotowują się do egzaminu maturalnego i rekrutacji na studia, dyrektorów szkół oraz doradców zawodowych. Wśród wystawców były nie tylko uczelnie, ale też szkoły policealne i zawodowe. Reprezentanci Uniwersytetu Śląskiego przedstawili ofertę edukacyjną na rok akademicki 2015/2016.

⁵ Opis metod aktywizujących zastosowanych w wybranych scenariuszach zajęć w: M. BACZYŃSKA, A. ZYGMUNT: *Ciekawi świata. Podstawy przedsiębiorczości. Książka dla nauczyciela szkół ponadgimnazjalnych*. Gdynia 2012, s. 8–9.

⁶ Wywiad z nauczycielem przedmiotu podstawy przedsiębiorczości.

⁷ Badania przeprowadzono w VII Liceum Ogólnokształcącym im. Harcerzy Obrońców w Katowicach.

⁸ Analiza udostępnionej dokumentacji i wywiad z nauczycielem przedmiotu podstawy przedsiębiorczości Teresą Molendą w Liceum Ogólnokształcącym w Gilowicach w powiecie pszczyńskim.

Ponadto uczniowie mogli uczestniczyć w spotkaniach informacyjnych organizowanych przez śląskie szkoły wyższe.

W ramach Śląskiego Salonu Maturzystów zorganizowano liczne prelekcje obejmujące ważną dla uczniów szkół średnich tematykę, m.in.:

1. Zrozumienie tekstów podstawą maturalnego sukcesu na egzaminie z języka polskiego.
2. Umiejętności złożone na egzaminie maturalnym z historii i wiedzy o społeczeństwie – nowa formuła egzaminu.
3. Matura z języka obcego, czyli o umiejętności komunikowania się.
4. Budowa arkuszy egzaminacyjnych z matematyki od 2015 roku z uwzględnieniem nowych typów zadań.
5. Egzamin maturalny z biologii i chemii zgodnie z nową podstawą programową⁹.

Inną inicjatywą jest udział uczniów i nauczycieli w Targach Edukacyjnych Szkół Wyższych. Targi odbywają się co roku w marcu w katowickim Spodku, adresowane są do młodzieży szkół gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych i studentów. Głównym celem wspomnianego przedsięwzięcia jest prezentacja aktualnej oferty edukacyjnej na nowy rok akademicki. Do udziału w Targach są zaproszone szkoły wyższe z całej Polski, a także szkoły językowe, szkoły zawodowe i policealne oraz instytucje wspierające edukację. Każda kolejna edycja Targów cieszy się dużym zainteresowaniem młodych ludzi, którzy w ciągu trzech dni nawiązują kontakt ze studentami i spotykają się z kampanią promocyjną szkół wyższych. Bezpłatny wstęp na Targi dla wszystkich odwiedzających dodatkowo zwiększa ich atrakcyjność w regionie.

Na szczególną uwagę zasługują organizowane w szkołach Dni Kariery Zawodowej, kiedy to do szkoły zapraszani są biznesmeni, osoby prowadzące działalność gospodarczą, przedstawiciele powiatowych urzędów pracy. Na uwagę zasługują spotkania z ekspertami, którzy przygotowują krótki wykład, odpowiadając na konkretne pytania uczniów. Wśród uczniów przeprowadza się testy osobowości, testy kompetencji zawodowych, temperamentu i rozmowy na temat podstaw przedsiębiorczości. Ponadto odbywają się warsztaty dotyczące pisania dokumentów aplikacyjnych oraz przybliża się uczniom podstawowe zasady dotyczące przygotowania się do prowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej. Młodzież uczestnicząca w Dniach Kariery Zawodowej czuje się gospodarzami i reżyserami całego spotkania.

W ramach Dni Kariery Zawodowej uczniowie mogą odwiedzić dany zakład pracy, starać się o jednodniową praktykę np. w urzędzie skarbowym, sądzie, w izbie przyjęć w szpitalu, obserwować pracę w prywatnym gabinecie stomatologicznym, w przychodni zdrowia, sklepie, w sekretariacie szkolnym i innym zakładach¹⁰.

⁹ Zob. www.us.edu.pl/slaski-salon-maturzystow-w-katowicach-1; www.salonmaturzystow.pl/ 2014.

¹⁰ Wywiad z nauczycielem przedmiotu podstawy przedsiębiorczości.

Należy też wspomnieć, że w dniach 17–23 listopada 2014 roku został zorganizowany po raz siódmy w Polsce Światowy Tydzień Przedsiębiorczości (ŚTP) obchodzony jednocześnie w 143 krajach. Pomysłodawcami Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości są były premier Wielkiej Brytanii Gordon Brown, brytyjska rządowo-biznesowa organizacja Make Your Mark oraz amerykańska Fundacja Kauffmana. Celem ŚTP jest stworzenie środowiska społecznego, które aktywnie wspiera przedsiębiorcze postawy i inicjatywy młodych ludzi.

Kształtowaniu postawy przedsiębiorczej ucznia sprzyjają inicjatywy realizowane przez Fundację Młodzieżowej Przedsiębiorczości – pozarządową organizację pożytku publicznego, której celem jest przygotowanie młodzieży do życia w warunkach gospodarki rynkowej oraz umożliwienie młodym ludziom zdobycia wiedzy i praktycznych umiejętności ułatwiających realizację planów zawodowych. Fundacja działa w ramach Junior Achievement Worldwide, najstarszej i najszybciej rozwijającej się na świecie organizacji zajmującej się edukacją ekonomiczną młodych ludzi, działającej obecnie w 120 krajach. Fundacja aktualnie realizuje 12 programów i projektów dla młodzieży szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, w ramach których organizowane są ogólnopolskie konkursy. Uczestnicząca w nich młodzież ma możliwość reprezentowania Polski podczas międzynarodowych edycji konkursów, a także wzięcia udziału w młodzieżowych obozach przedsiębiorczości. Zadania realizowane są we współpracy ze środowiskiem przedsiębiorców, Ministerstwem Edukacji Narodowej oraz Narodowym Bankiem Polskim.

W ramach Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości zaprasza uczniów, nauczycieli i przedsiębiorców do udziału w projekcie „Otwarta firma”. Dla przedsiębiorstwa to wspaniała okazja do promocji oraz nawiązania nowych kontaktów w środowisku lokalnym, szkoła otrzymuje zaś możliwość wzbogacenia swojej oferty edukacyjnej o ciekawe zajęcia przygotowujące uczniów do wejścia na rynek pracy¹¹.

Uczniowie szczególnie zainteresowani przedsiębiorczością, ekonomią, zarządzaniem i gospodarką mogą uczestniczyć w ogólnopolskim konkursie – Olimpiadzie Przedsiębiorczości i Olimpiadzie Wiedzy Ekonomicznej. Olimpiada Przedsiębiorczości organizowana jest od 2005 roku i ma status jednej z największych olimpiad przedmiotowych w kraju. Olimpiada to wspólna inicjatywa Fundacji Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych oraz pięciu największych polskich uczelni ekonomicznych: Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie oraz Uniwersytetów Ekonomicznych w Katowicach, Krakowie, Poznaniu i Wrocławiu. Program Olimpiady składa się z bloku stałego i bloku zmiennego¹². Wśród dotychczasowych tematów znalazły się m.in. takie zagadnienia, jak: psychologia biznesu, inwestowanie i rynek kapitałowy, społeczna odpowiedzialność biznesu,

¹¹ Zob. www.tydzienprzedsiębiorczosci.pl.

¹² *Olimpiada Przedsiębiorczości, wiedza, umiejętności, postawy*. Warszawa 2013, s. 15–16.

strategie i instrumenty marketingowe czy tworzenie wartości przedsiębiorstwa. Wiedza i umiejętności zawodników sprawdzane są poprzez prace zespołowe, studia przypadku, prezentacje multimedialne, a także testy wiedzy¹³. Hasło X edycji *Zarządzanie zmianą* odnosiło się np. do zagadnień wdrażania nowych przedsięwzięć, postaw wobec zmian i restrukturyzacji¹⁴.

Wszystkie inicjatywy związane z przedsiębiorczością mają na celu uświadomienie młodzieży konieczność zachowywania się w sposób przedsiębiorczy. Celem tym służy tworzenie pozytywnego klimatu wokół działalności biznesowej.

Reasumując, należy stwierdzić, że dynamicznie zmieniająca się rzeczywistość gospodarcza w dobie przemian cywilizacyjnych, globalizacji i cyberprzestrzeni stawia przed współczesną szkołą wiele wyzwań związanych z kształtowaniem przedsiębiorczych postaw uczniów, rozwijaniem umiejętności niezbędnych do aktywnego dorosłego życia oraz wyposażaniem w odpowiednią wiedzę. Rozwijaniu wielu umiejętności służyć ma realizacja przedmiotów podstawy przedsiębiorczości i ekonomia w praktyce. Nauczyciele powinni dołożyć starań, aby proces dydaktyczny wzbogacany był różnymi inicjatywami i przedsięwzięciami. Dlatego nauczyciel musi być przedsiębiorczy i pełnić funkcję menedżera grupy uczniów, powinien być przy tym kreatywny i ciągle poszukiwać nowych, innowacyjnych metod nauczania służących rozwijaniu odpowiednich postaw młodzieży.

Przedstawione w zarysie zagadnienie wymaga dalszych badań i penetracji naukowych zwłaszcza wśród absolwentów szkół średnich, którzy z perspektywy czasu oceniliby rezultaty procesu dydaktycznego w zakresie kształtowania postaw przedsiębiorczych i przygotowania do aktywnego udziału w życiu społecznym i gospodarczym.

Bibliografia

- BACZYŃSKA M., ZYGMUNT A.: *Ciekawi świata. Podstawy przedsiębiorczości. Książka dla nauczyciela szkół ponadgimnazjalnych*. Gdynia 2012.
- KIJAKOWSKA J.: *Ekonomia w praktyce, podręcznik dla szkół ponadgimnazjalnych*. Gdynia 2012.
- KUJAWSKA M.: *Optymalizacja podręcznika historii*. „Wiadomości Historyczne” 1995, nr 1.
- MAKIEŁA Z., RACHWAŁ T.: *Podstawy przedsiębiorczości. Poradnik metodyczny*. Warszawa 2007.
- OKOŃ W.: *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*. Warszawa 1995.
- Olimpiada Przedsiębiorczości, wiedza, umiejętności, postawy*. Warszawa 2013.
- Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych*. Załącznik nr 2, Załącznik nr 4; www.men.gov.pl; Ministerstwo Edukacji Narodowej, *Podstawa programowa z komentarzem*. T. 4.
- Z warsztatu podręcznika szkolnego*. Red. T. PARNOWSKI. Warszawa 1973.

¹³ Ibidem, s. 17-21.

¹⁴ Zob. www.olimpiada.edu.pl/aktualnosci/index/id/114 [dostęp: 23.09.2014].

Netografia

www.men.gov.pl

www.us.edu.pl/slaski-salon-maturzystow-w-katowicach-1

www.salonmaturzystow.pl/2014

www.tydzienprzedsiebiorczosci.pl